

SOS DĚTSKÉ VESNIČKY
50 let pomoci dětem

Pomoc dětem nás spojuje už 50 let

SOS DĚTSKÉ VESNIČKY

50 let pomoci dětem

SOS DĚTSKÉ VESNIČKY – 50 let pomoci dětem

TEXT A VÝBĚR FOTOGRAFIÍ: Michaela Poláková

GRAFICKÁ ÚPRAVA: Martin Málek

VYDAVATEL: SOS dětské vesničky, z.s., Strakonická 98, 159 00 Praha 5 – Lahovice

TISK: HRG, spol. s r.o.

ZDROJE FOTOGRAFIÍ: archiv SOS dětských vesniček, soukromé archivy Evy Borkové, Petra Niederleho, Jany Vokurkové, fotobanka ČTK

Copyright ©2019 SOS dětské vesničky

SLOVO ÚVODEM

Publikace, kterou držíte v ruce, připomíná půl století historie českých SOS dětských vesniček, padesát let pomoci ohroženým dětem. Když koncem šedesátých let odborníci v čele s pediatrem Jiřím Dunovským a dětským psychologem Zdeňkem Matějčkem upozorňovali na to, že děti v ústavní péči trpí nedostatkem lásky a zůstávají tím poznamenané na celý život, nespokojili se jen s pouhým pojmenováním skutečnosti, ale hledali pro tyto děti aktivně náhradní řešení. Inspiraci našli v sousedním Rakousku, kde již od konce padesátých let fungovaly SOS dětské vesničky, projekt vybudovaný Hermannem Gmeinerem, který se postupně šířil po celém světě.

Úspěch, s jakým se myšlenka na vybudování vesniček pro maminky a opuštěné děti setkala u veřejnosti, možná nečekal nikdo ze zúčastněných. Ačkoliv sbírka na výstavbu první vesničky spontánně vznikla pouhých pět dní před příjezdem vojsk Varšavské smlouvy a ukončením Pražského jara, projekt SOS dětských vesniček nezakolaboval. Naopak, díky nadšení a obrovskému nasazení mnoha lidí se podařilo v rekordně krátkém čase vybrat miliony korun, vystavět dvě vesničky, vyhledat a zaškolit pěstounské maminky a ubytovat je ve vesničkách spolu s desítkami opuštěných dětí. Ačkoliv Sdružení SOS dětských vesniček nemělo šanci vzdorovat normalizačním tlakům a nakonec muselo svoji činnost ukončit, maminky i přes ztížené podmínky a mnohé klacky, které jim byly naházeny pod nohy, vytrvaly a dál vychovávaly svěřené děti v prostředí zabraných vesniček až do doby, kdy komunistický režim padl a vesničky byly vráceny zpět Sdružení.

Chtěla bych na tomto místě poděkovat mnoha lidem, kteří se na činnosti SOS dětských vesniček v průběhu oněch pěti desetiletí podíleli. Nemohu je jmenovat, protože těch jmen a zásluh je tolik, že by zabraly třetinu knihy a ještě bych zcela určitě na někoho zapoměla. Přesto mám jedno zvláštní poděkování, které si dovoluji vyzdvihnout: byly to právě první maminky pěstounky, které přišly do Doubí nebo do Chvalčova začátkem sedmdesátých let, díky nimž SOS dětské vesničky navzdory všem tlakům během normalizace nezakolabovaly. Lásky a obětavosti, s jakou pečovaly o svěřené děti, jichž měly osm, někdy i deset najednou, to byla natolik mocná zbraň, že přes všechny výhrůžky si státní orgány nedovolily jim děti odebrat a vesničky nadobro zavřít. Jak těžké to pěstounky někdy musely mít bez pomoci vedení vesničky a psychologů, když měly doma hned několik dospívajících dětí v nejnáročnějším věku, k tomu několik malých dětí a další už dospělé, ale přesto stále potřebující jejich podporu, to si snad ani nedokáží představit. Byly si oporou navzájem, a ta pouta jsou natolik silná, že se dodnes pravidelně scházejí. Měla jsem to štěstí zúčastnit se jejich letošního setkání a přála bych si, abych v jejich věku oplývala takovou pozitivní energií, grácií a smyslem pro humor, jako právě tyto dámy.

Veliký dík si samozřejmě zaslouží všechny pěstounské maminky i pěstounští tatínkové, kteří pečovali nebo pečují ve vesničkách i mimo ně o děti bez vlastních rodičů, všichni pedagogičtí a sociální pracovníci, kteří pomáhali nebo pomáhají pěstounským rodinám, rodinám v ohrožení či dětem, které se ocitly v akutní nouzi, všichni další kolegové, kteří zajišťovali v průběhu let chod jednotlivých vesniček nebo pracovali v národní kanceláři a podíleli se na zajištění dostatku finančních prostředků, abychom naše služby mohli poskytovat. Děkuji i všem našim dárcům, firmám i jednotlivcům, kteří nás podpořili, někteří jednou či dvakrát, ale mnozí jsou nám věrní po mnoho let a pomáhají nám dlouhodobě. Bez Vás bychom to nikdy nedokázali.

SOS dětské vesničky slaví padesát let. Ani po půl století nezmizel problém dětí vyrůstajících v ústavní péči a trpících psychickou deprivací, poruchami attachmentu a dalšími následky. Přála bych si, abychom si při dalším výročí naší organizace, třeba už za deset let, mohli říci, že tento problém už patří do minulosti a všechny děti vyrůstají v milující rodině, ať už vlastní, nebo náhradní. To je moje přání k vesničkovým kulatým narozeninám.

Děkuji Vám, že s námi už padesát let pomáháte dětem prožít šťastné dětství!

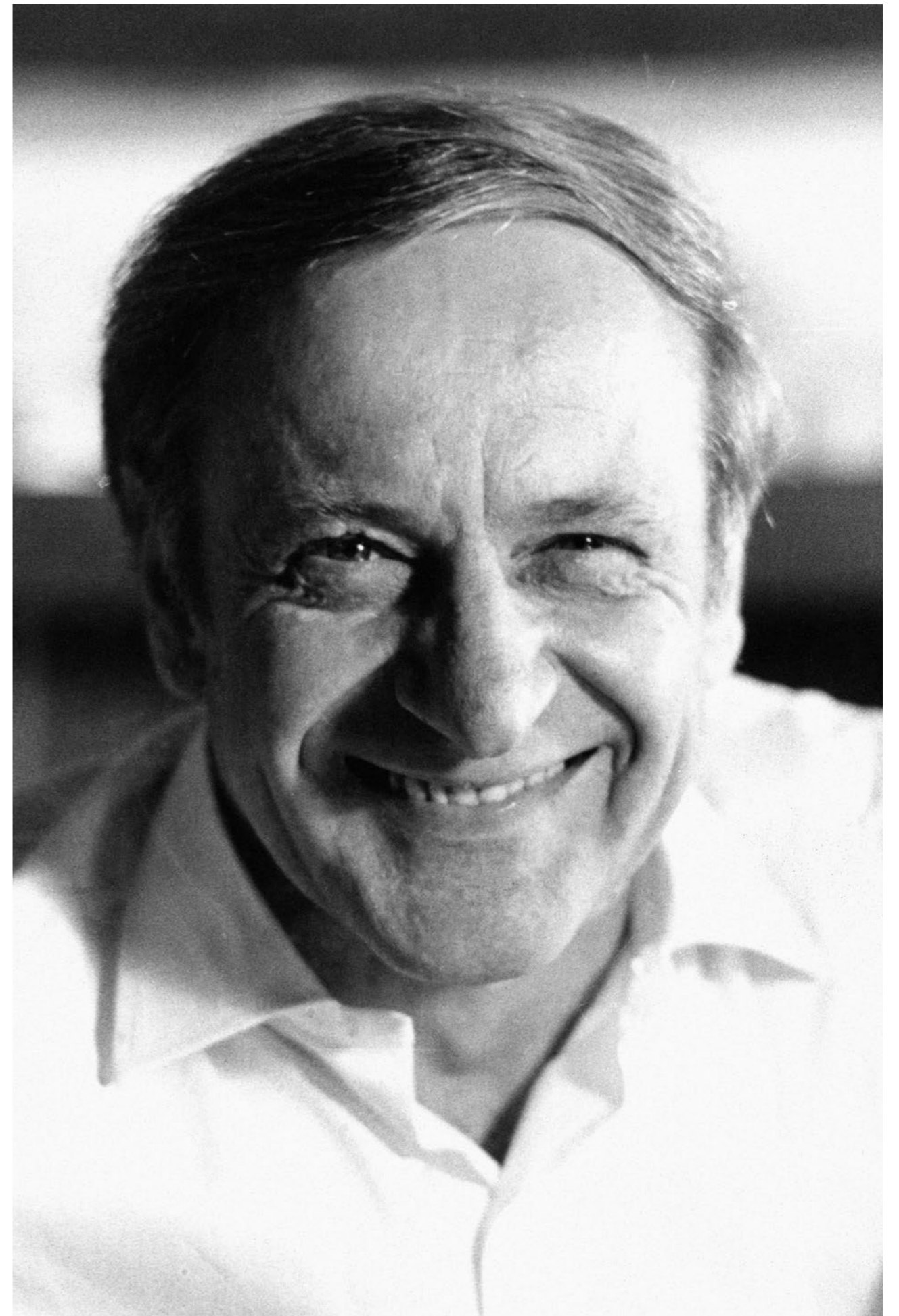
Jindra Šalátová
výkonná ředitelka SOS dětských vesniček

OTCOVÉ ZAKLADATELÉ

Hermann Gmeiner

Autor konceptu a zakladatel SOS dětských vesniček, dlouholetý prezident mezinárodní zastřešující federace SOS Children's Villages International. Hermann Gmeiner se po druhé světové válce rozhodl propojit válečné sirotky a vdovy, které nestihly mít vlastní děti. První SOS dětskou vesničku vybudoval v rakouském Imstu, kde pak působil jako první ředitel. Hermann Gmeiner pomáhal budovat další SOS vesničky v Rakousku a v dalších evropských zemích, v 60. letech se vesničky rozšířily i do Asie, Afriky a Ameriky. V roce 1967 přijel na pozvání České pediatrické společnosti do Československa, posvětil vznik českých SOS dětských vesniček. Poslání vesniček shrnul Hermann Gmeiner takto: „*Děti potřebují maminku, domov, sourozence a ochranu komunity. To je vše. Je to úplně jednoduché, tyhle čtyři věci stačí dětem ke šťastnému dětství. Podmínkou je, že maminka musí dítě přijmout takové, jaké je. Se všemi jeho bolestmi, trápeními, nemocemi, dobrými i špatnými vlastnostmi. Bezpodmínečně.*“

Zdeněk Matějček

Světově uznávaný dětský psycholog, spoluautor přelomové knihy Psychická deprivace v dětství (společně s Josefem Langmeierem). Dlouhodobě a průkopnický se věnoval studiu dětí v ústavní péči, zdůrazňoval nezastupitelnou úlohu rodiny a milujícího pečovatele. Stál u zrodu SOS dětských vesniček, podílel se na výběru pěstounek i dětí. Rodiny ve vesničce pravidelně navštěvoval, sledoval vývoj dětí, radil maminkám, jak pomoci dětem překonat traumata z minulosti. Profesora Matějčka měly rády maminky i děti. Kdokoliv na něj vzpomíná, v jedné z prvních vět použije slovo laskavý – takový byl on sám i jeho přístup k výchově: „*Děti máme mít rádi takové, jaké jsou. I když neumí, i když zlobí, máme je povzbuzovat a chválit – i za tu nejmenší drobnost, která se jim podaří. V povzbuzení úspěchem je obrovská síla. Mnohem větší, než v trestu. I trestat je někdy nutné – ale i trestat je potřeba s láskou.*“

Jiří Dunovský

Dětský lékař, zakladatel české sociální pediatrie, celý svůj profesní život zasvětil ohroženým dětem. Právě na pozvání Jiřího Dunovského přijel do Prahy Hermann Gmeiner, on to byl, kdo prostřednictvím televizní obrazovky vyzýval k vybudování vesniček v Československu, on byl předsedou Sdružení přátel SOS dětské vesničky od jejího založení až do nuceného zániku v roce 1974 a pak znovu od roku 1990. Díky Jiřímu Dunovskému a jeho schopnostem jednat s politiky a úředníky mohly vesničky skutečně vzniknout, ačkoliv sovětské tanky učinily většinu reformátorských aktivit přítrž. Hlavní myšlenku SOS dětských vesniček shrnul Jiří Dunovský takto: „Člověk, aby se stal vsutku opravdovým člověkem, potřebuje lásku, bezpečí a jistotu, potřebuje pocit, že někomu patří a že právě jím je plně přijímán, chápán a ochraňován. A poněvadž právě v rodině nebo v jí podobné skupině se tyto základní potřeby dítěte nejlépe uspokojují, rozhodli jsme se zavést do našeho systému péče o dítě tuto formu náhradní péče, která byla úspěšně vyzkoušena ve všech světadílech.“ Kromě SOS dětských vesniček založil Jiří Dunovský také Dětské krizové centrum, díky němu vznikla první Linka bezpečí.

MAMINKY

Fotografie z archivu Sdružení přátel SOS vesniček

tomu však potřeba splnit jednu nezákladnější podmínku: najít ženu, které by své životní poslání šly v úloze matky pro opuštěné děti SOS vesniček.

První se již přihlásily a své rozhodnutí zdůvodňují různě. Například čtenářka J. H. z Olomouce píše:

„Právě proto, že mi nebylo dopřáno znát, co je mateřství, opustil mne šj muž. Za druhé světové války jsem šla ve dvanácti letech o táta. Němci šj popravili pro účast v ilegálním utí. Vím moc dobře, jaké je to vy-

růstat bez lásky, být samostatný a dospělý už v mládí. Člověk to těžce nese i v dospělosti. Myslím si, že jsem až do dneška vlastně nic nedokázala, jsem a cítím se velice osamělá, a děti strašně miluji. Chtěla bych ze všech svých sil nahradit jim ten nedostatek lásky.“

Jiné pisatelky už se vžívají do svého příštího života v SOS vesničce, jak nám o tom píše paní B. P. z Děčína:

„Hned od první chvíle jsem si přála, abych mohla být matkou v jedné takové rodině. Představovala jsem si hned, jak bych to zařídila. Víte, jsem

Ženy, které mají zájem o práci matek nebo tet, tedy pomocnic matek, v SOS vesničkách, mohou poslat své přihlášky se životopisy buď do naší redakce, nebo do sekretariátu přípravného výboru Sdružení přátel SOS vesniček v Praze 10, Hradešinská 41, odkud si mohou vyžádat i další informace.

taková domácí kutilka, mám ráda přírodu a všechno živé. Mám ráda v bytě a v oknech plno kytek, před okny zahrádku, představuji si, že bych si zařídila zeleninovou zahrádku, nasázela ovocné stromy, chovali bychom králíky a slepice. Mimo to jsem vyučená švadlena, tak je samozřejmé, že bych si děti pěkně a úsporně strojila. Ráda pletu, háčkuji a vyšívám, tak bych to učila i děvčata, ale ani chlapci by nepřišli zkrátka. Učila bych je zasklívat okna, natírat, malovat. To všechno si vždy dělám sama. Všechny děti bych naučila plavat, cvičila bych s nimi, i na motorce bych ty starší občas svezla. Jistě nemusím připomínat, že mám děti moc ráda, jsem naprosto zdravá a že bych matku nechtěla dělat z existenčních důvodů. Vydělám si teď 1600 Kčs měsíčně i více. Vede mě k tomu jen zájem o děti, které jsem neměla a jako rozvedená jsem nemohla ani žádně dítě adoptovat.“

První maminky a tety se tedy již přihlásily, ale zatím jejich počet nestačí a přípravný výbor Sdružení přátel SOS vesniček čeká na přihlášky dalších. Mají to být ženy ve věku od 25 do 40 let, mohou být svobodné, ovdovělé, rozvedené, a mohou to být i maminky již odrostlých dětí. Předpokládá se základní vzdělání (osmiletka

nebo devítiletka), hlavním měřítkem bude opravdový, mateřský vztah k dětem. Všem ostatnímu se přiučí při tříměsíční praxi v některé rodinné buňce nebo rodinném dětském domově a potom na stejně dlouhém soustředění, kde se seznámí se základy péče o dítě i praxi pro vedení domácnosti.

Co můžeme budoucím matkám slíbit? Že ve své práci nebudou osamoceny, pomáhat jim bude teta (a tetám matka), a když budou potřebovat, i vedoucí vesničky a vedení Sdružení. I při své mateřské funkci budou vlastně řádnými zaměstnankyněmi Sdružení se všemi právy na odměnu, pojištění (počítá se i s připojištěním) a volný čas. Jistě ovšem je, že mateřství, se všemi povinnostmi z něho vyplývajícími, se prostě penězi zaplatit nedá. Ale ani pocit sebeobětování by tu nebyl na místě. Neboť skutečnou odměnou bude matkám láska dětí, každý jejich životní úspěch, o něž se i ony zaslouží, a chvíle, kdy i po letech se k nim budou jejich děti vracet.

Zatím je vesnička spíš nadějí, snem, který se teprve začíná uskutečňovat. Kdy se stane krásnou součástí našeho každodenního života, záleží teď především na jejich budoucích matkách.

VĚRA HÁJKOVÁ

Kde vezmeme maminky? To bylo koncem šedesátých let největší starostí všech, kteří usilovali o první SOS dětskou vesničku u nás. Napsala jsem tehdy do Vlasty o tom, jak u nás žije většina opuštěných dětí. V krásných a velkých, ale pro děti zcela nevhodných zámcích. Jak je o ně postaráno po materiální stránce, ale že ti malí neznají, co je to pusa na dobrou noc nebo pohlazení za pěknou kresbu. Jak nemají nic svého – ani panenku nebo medvídka. A srovnávala jsem s tím, co jsem viděla v rakouských SOS dětských vesničkách. Jaké zázraky tam dělá především mateřská láska, ale i soužití malých dětí s většími, odpovědnost každého člena rodiny za všechny ostatní... Na konci byla výzva, aby se přihlásily ženy, které by se chtěly stát maminkami v naší první SOS dětské vesničce. Ohlas byl netušený.

Vzpomínky Věry Hájkové, redaktorky Vlasty, která se podílela na vzniku SOS dětských vesniček

Do výběrového řízení se přihlásilo 60 žen, jedenáct pečlivě vybraných uchazeček potom absolvovalo tříměsíční přípravný kurz a několikátýdenní praxi v dětských domovech a školkách. V bulletinu Sdružení z té doby se o tom píše: „*Jaké jsou budoucí matky? Různé – tak jako je tomu ostatně i v životě; jejich společným jmenovatelem je však odhodlání dát dětem jiných matek svou lásku a vytvořit pro ně domov. Většina je ve stáří mezi třiceti a čtyřiceti roky. Paleta původních povolání je pestrá: najdeme tu dělnici i zdravotní sestru, pěstounku z jeslí i učitelku, plánovačku i laborantku. Jejich životní osudy se utvářely různým směrem, ale ať už z těch či oněch důvodů všechny matky mají hluboký vztah k dětem a uvědomují si důležitost rodinné harmonie – buď ji samy poznaly anebo po ní toužily.*“

V červnu 1970 se do Doubí nastěhovaly do prvních dvou dokončených domků dvě maminky – Eva Borková a Růžena Dvořánová. Další se přistěhovaly postupně během několika měsíců, jakmile na stěnách ostatních domků zaschla omítka. Většina maminek dostala na začátku 4 děti, když se společně sžili, přibývaly další až do celkového počtu osm dětí na jednu maminku. Když nejstarší odrostly, přijala velká část těchto prvních maminek ještě další skupinku potomků. Rekordmankou byla paní Eva Borková, která ve vesničce prožila 28 let a vychovala tu 17 dětí.

Proč se ženy rozhodly stát pěstounkami? Za všechny to shrnula jedna z prvních pěstunek po roce existence vesničky v Doubí takto: „Myslím, že každou z nás sem přivedla především láska k dětem a z toho vyplývající snaha pomáhat jim, starat se o ně. Mateřství je přece přirozenou potřebou každé normální ženy. Jenže každé není dáno toto vrozené poslání naplnit. Důvody mohou být různé, ale slušní lidé po nich nepátrají. Když jsem si přečetla první článek o SOS vesničkách, nedalo mi to už spát. Nesmírně mě lákala možnost, že bych mohla mít konečně svou opravdovou velkou rodinu. Byla tu však i různá „ale“. Budu na takovou práci stačit? Dokážu z nesourodého kolektivu dětí vytvořit rodinu? Vždyť to je ohromný rozdíl vyplávat jedno dítě po druhém od narození nebo dostat najednou skupinku větších dětí všelijak již poznamenaných předchozí výchovou a příkladem kdovíjakých rodičů. Budu mít i takové děti dost ráda? A budou mít rády ony mě? Nakonec jsem se ale rozhodla. Ty děti potřebují maminku, a já jim chci být tou nejlepší maminkou, jakou dovedu.“

Lidi to někdy nedokázali pochopit. Šla jsem jednou naproti dětem k autobusu a potkala jsem manželský pár. Ptali se na život ve vesničce a na děti a ta paní mi povídá, ale vy jim přeci nemůžete nahradit maminku! Tak jí povídám: všech mých osm dětí má někde vlastní maminku, tak mi řekněte, kde ty mámy jsou? Proč se o ně nestarají? V tom přijel autobus, z něj vyběhly mé tři nejstarší děti a všechny se ke mně radostně rozběhly a volaly ahoj maminko! Tak jsem se na tu paní usmála a šli jsme domů.

Vzpomínky Jany Vokurkové

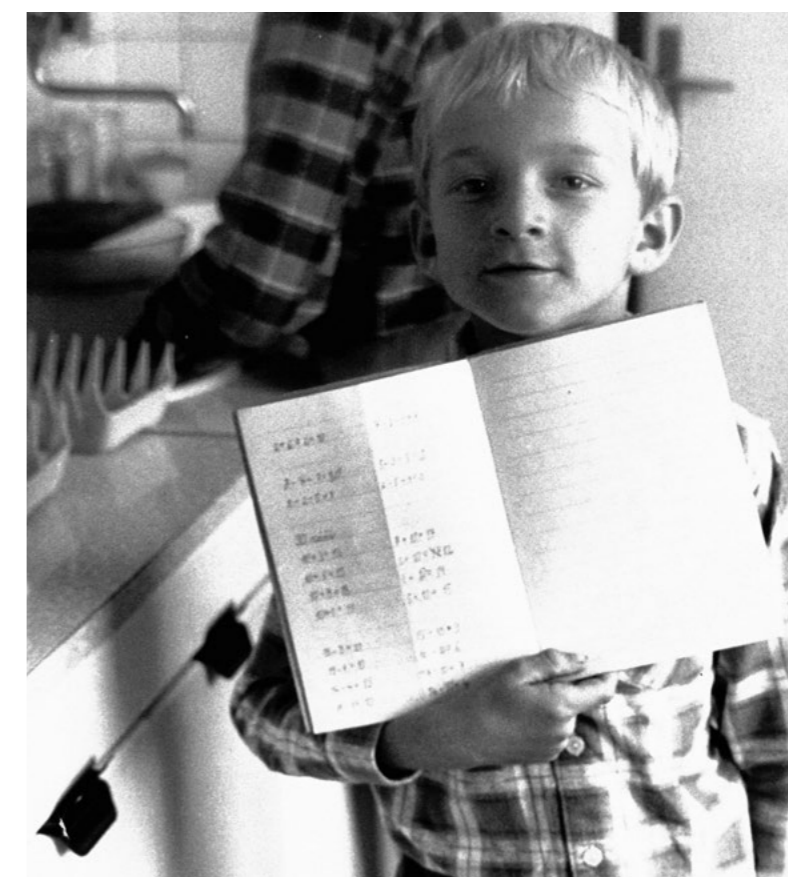
Výběr prvních dětí do SOS dětských vesniček probíhal na katedře pediatrie ILF, vedené doktorem Josefem Švejcarem, účastnil se ho psycholog Zdeněk Matějček a další odborníci. Vybírali děti, které neměly šanci dostat se do adopce. Jen výjimečně se jednalo o úplné sirotky, spíše se do vesniček dostávali tzv. sociální sirotci, u nichž nebyla šance na návrat do biologické rodiny. Vlastní rodiče byli na právech většinou omezeni nebo jim byla úplně odebrána, děti přicházely především z kojeneckých ústavů a dětských domovů. Primárně se vybíraly děti do 11 let věku, které byly schopny navštěvovat normální či zvláštní školu. V případě větších sourozeneckých skupin ale byly přijímáni všichni sourozenci, včetně těch, kteří už hranici 11 let přesáhli.

Kája ke mně přišel v sedmi letech, spolu se svým dvojčetem Janou, z dětského domova. Byly to mé první děti, vlastně první z celé vesničky. Ze začátku mi říkali soudružko, pak teto a časem sami přešli na oslovení mami. Vrtalo jim ale hlavou, kde jsem byla těch sedm let? „Proč sis nás vzala až teď, když jsi naše maminka?“ ptali se. A Jana mi vyprávěla, že Kájovi teta v dětském domově pohrozila, že když bude zlobit, že ho vrátím zpátky. „Opravdu mě nevrátíš?“ ujišťoval se několikrát. Všechno jsme si vysvětlili, ale teprve po nějaké době mi opravdu uvěřil, že k sobě patříme a nikam ho už nepošlu.

Vzpomínky Evy Borkové

Při výběru dětí do SOS dětských vesniček byla dáována vždy přednost velkým sourozeneckým skupinám, které byly rozděleny po různých zařízeních – tak, aby mohly děti vyrůstat spolu. V létě 1970 přišla zpráva, že osmi sourozencům zemřela matka a děti jsou umístěny v 5 různých kojeneckých ústavech a dětských domovech. Paní Jiřina Gerlichová se o tyto děti přihlásila. „Přivázela jsem si je z ústavů za pomoci svého bratra. Nejstarší Jaruše bylo deset, nejmladšímu Jiříčkovi sotva půl roku. Děti měly radost, že jsou pohromadě, já jsem byla šťastná, že je mám, ale lehké to nebylo. Ty děti měly za sebou velice těžké zkušenosti, otec se k nim choval velmi hrubě a tak nebylo divu, že byly nervózní, nedůtklivé nebo plačtivé, se zdravím na tom nebyly nejlíp a o škole raději nemluvit. Všem se teprve musely učit – od hygienických návyků až po chování mezi lidmi a u stolu. Dnes je mojí největší radostí, že si opravdu rozumějí jako sourozenci a i moje vnoučata už ví, že patří do celé naší velké rodiny,“ vyprávěla o svých dětech Jiřina Gerlichová v roce 1991.

V roce 1971 jsem byla v Krčské nemocnici s jedním z mých synů. Chodila se tam na mě podívat čtyřletá holčička. Pohladila mě po vlasech, vylezla mi na klín. Dozvěděla jsem se, že Alenka nikoho nemá, nikdy nežila mimo zdi nemocnice. Má prý těžkou srdeční vadu a mnoho času jí na světě nezbyvá. Tak jsme si ji vzali k nám, i když mě doktoři odrazovali. Byla to veselá holčička. Snažila se stačit ostatním, vždycky se rozeběhla s nimi, ale za chvíli už celá modrá popadala dech... Nechala jsem ji ale, ať sama hledá svoje limity a ať si ten život ještě užije, co nejvíc to jde. Žila s námi tři roky, než jí srdíčko definitivně zradilo. Seděla s dětmi pod stromem a uprostřed hry se tiše sesunula k zemi.

Vzpomínky Evy Borkové

Prožila jsem v Doubí krásné dětství. Děti z okolí vesničky nám občas nadávaly, mívali jsme s nimi bitky na poli, ale vlastně nás to všechny spojovalo, byla to i legrace. Byli jsme zvyklí si s dětmi z vesničky navzájem pomáhat, byli jsme dobrá parta. Já se dobře učila, tak jsem třeba občas klukům pomohla s úkolem, oni zase zajistili, že mi nikdy nikdo neublížil. Vzpomínám, jak nám děda vyřezal loutky a hrál nám divadlo. Jak jsme chodili každou neděli na procházky, i když se nám někdy třeba nechtělo. Maminka nám pouštěla vážnou hudbu, chtěla, abychom měli trochu přehled. A nejradyji vzpomínám na Vánoce, ty byly u nás doma úplně nejkrásnější.

Vzpomínky Jolany Mižikarové

Až do 90. let sledovali psychologové úspěšnost dětí z SOS dětských vesniček (později to přestalo být s ohledem na ochranu osobních údajů možné). Startovací pozice těchto dětí byla velmi podobná jako u dětí z dětských domovů – jednalo se z převážné většiny o děti původem z problematických rodin, někdy s traumatickými zážitky z raného dětství, velmi často trpěly nějakými zdravotními potížemi. U dětí vyrůstajících v SOS dětských vesničkách zaznamenali psychologové v porovnání s ústavní péčí výrazně větší úspěšnost ve školní docházce (všechny sledované děti dokončily základní vzdělání na základní nebo zvláštní škole, velká většina se přinejmenším vyučila, vysokoškolské vzdělání je spíše výjimkou). Většina vesničkových dětí navázala s pěstounkami velmi vřelé vztahy, které pokračovaly i po dovršení dospělosti – podobně jako v běžných rodinách maminky byly dětem oporou až do jejich úplného osamostatnění. I mezi dětmi, které vyrostly v SOS dětských vesničkách, se našly takové, které nedokázaly v životě uspět – v dospívání nebo dospělosti se dostaly na scestí a nedokázaly nalézt cestu zpět. Jsou to ale spíše výjimky, většina vesničkových dětí se dokázala zapojit do společnosti, našly si práci, partnera, založily rodinu, s vnoučaty navštěvují své pěstounské maminky a starají se o ně.

PRVNÍ VESNIČKA

V polovině srpna 1968, den po odvysílání televizního dokumentu srovnávajícího ústavní péči u nás s rakouským modelem SOS dětských vesniček, přišli do spořitelny na Václavském náměstí v Praze manželé Semerádovi a chtěli věnovat 500 korun na vybudování první české SOS vesničky. Takto spontánně vzniklo konto 777, na které začaly brzy chodit příspěvky lidí z celé země. Koncem roku 1968 už bylo na sbírkovém kontě deset milionů korun, v červnu následujícího roku už bylo vybráno 28 milionů. V přepočtu na dnešní hodnotu je to neuvěřitelné množství peněz blížící se někam k půl miliardě.

Předseda Sdružení Jiří Dunovský popsal sbírku takto: „Na kontě 777 se scházely padesátikoruny z čtyřstovkových důchodů, tisícové celoživotní úspory i poslední vůle, obrácené pokladničky malých dětí, obnášející i haléřové sumy; jsou tu ohromné dary závodů a podniků i drobné sbírky drobných organizací.“ Vesničky podporovala také řada známých osobností. Karel Gott se dokonce při setkání s Johnem Lennonem v Londýně v roce 1971 bavil o možnosti uspořádat v Praze koncert, jehož výtěžek by podpořil právě SOS dětské vesničky. Státní orgány ale nic takového nepovolily.

V dubnu 1969 začala růst první SOS dětská vesnička v Doubí u Karlových Varů. Umístění vesničky na Karlovarsko inicioval Miloslav Ciboch, který následně celou stavbu řídil (na snímku je uprostřed skupinky českých i zahraničních studentů, kteří na stavbě brigádničili). Na stavbě se podílela sponzorsky i manuálně řada podniků z celé republiky. Ruku k dílu přiložili studenti, učňové, vojáci i budoucí maminky. Výstavba velkých rodinných domků probíhala v bleskovém tempu, a to navzdory nepřízní počasí: toho roku napadl sníh už v říjnu a na dlouhé měsíce práci zastavil. Přesto se podařilo dokončit první dva domky do začátku června 1970, koncem roku už stála celá vesnička. Na jaře 1971 probíhaly dokončovací práce v už obydlené vesničce.

Manželka prezidenta Irena Svobodová byla velkou podporovatelkou SOS dětských vesniček. Nejenže zahájila stavbu obou prvních vesniček (v Doubí dokonce s krumpáčem v ruce), ale také zajistila pro kancelář Sdružení zázemí přímo na Pražském hradě. Její zásluhou se také v roce 1968 konala pod vánočním stromem u katedrály svatého Víta první hradní sbírka ve prospěch SOS dětských vesniček, na jejíž tradici navázala po Sametové revoluci se svojí podporou Olga Havlová. Irena Svobodová byla dokonce čestnou předsedkyní Sdružení přátel SOS dětské vesničky, v roce 1970 ale byla politickým tlakem nucena tuto funkci opustit.

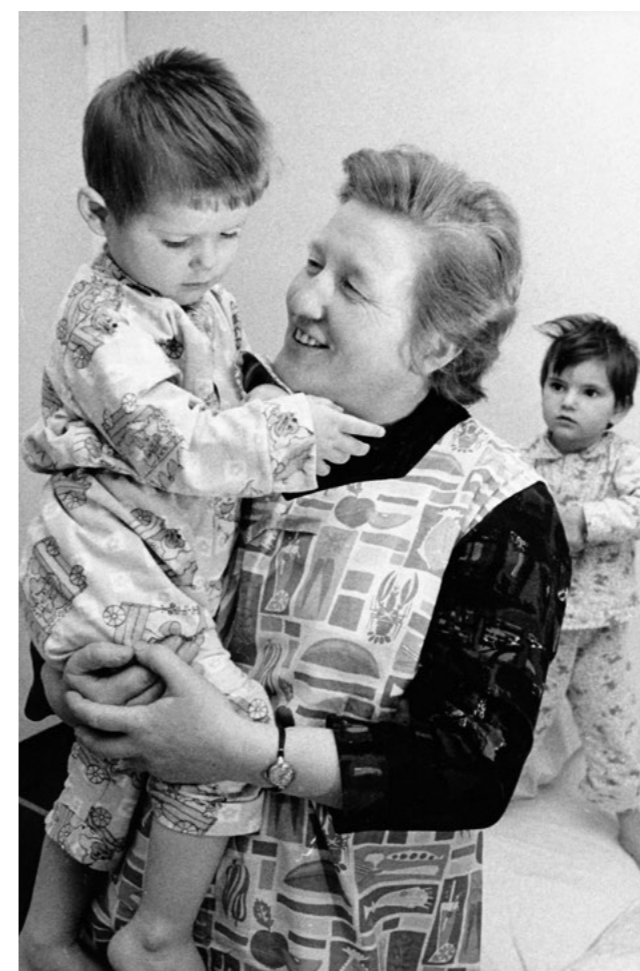
Dnes je první Štědrý den ve vesničce – tiše a jemně sněží. Jak malá, nepatrná událost v měřítku celé společnosti a jak velká v životě hrstky obyvatel vesničky. Jak velká v životě maminek, které se těšily na své nové děti, jak velká v životě dětí, které se těšily na novou maminku. A jak velká v životě těch dětí, které se netěšily na nic, protože to už neuměly. Neboť kolikrát v životě se na něco těšily a vždycky to bylo nadarmo, kolik za svůj krátký život prožily zklamání, zrady a bolesti? Deset maminek, dvaadvacet dětí. Staročesky řečeno, celkem 56 duší i s mou rodinou na jedné kocábce.

Našli se, kdo k sobě patřili. Ti, kteří nedostatkem lásky velice strádali, s těmi, kteří jí měli dostatek a nechtěli si ji nechat jenom sami pro sebe. Je tedy první Štědrý den v životě vesničky – den skutečný, bez novinářů, bez kamer, den Vánoc. Jsou konečně pohromadě, nechejme je tedy samy jim samým, dnes nás k ničemu nepotřebují.

24. prosince 1970, do kroniky zapsal vedoucí vesničky Miloslav Ciboch

Jak vypadal život ve vesničce? Ve dvanácti domcích žilo dvanáct pěstounských maminek, každá postupně v několika vlnách přijala celkem osm dětí, ve třináctém domku žil vedoucí vesničky s rodinou. K dispozici měly maminky kromě prostorných rodinných domků také zázemí vesničky a pomoc rodinných asistentek – tzv. tet. Mužský prvek zastupovali alespoň vedoucí vesničky a jeho asistent s pedagogickým vzděláním, který připravoval pro děti volnočasové aktivity, působila tu také sociální pracovnice a lékařka.

Do Doubí pravidelně dojížděl i psycholog Zdeněk Matějček se svými spolupracovníky, kteří pomáhali maminkám řešit specifické potřeby dětí, jež si před příchodem do vesničky prošly mnohdy velmi traumatickými zážitky. Tato pravidelná a intenzivní podpora psychologů v prvních letech existence vesničky pomohla připravit maminky na všechny těžkosti, které je v průběhu let při výchově dětí potkaly, a se kterými si díky tomu poradily i poté, co Sdružení muselo ukončit svou činnost a stát přestal tyto pravidelné návštěvy psychologů podporovat.

CHVALČOV

Díky obrovskému úspěchu sbírky v době Pražského jara a krátce po něm mělo Sdružení peníze na stavbu tří vesniček. Ta druhá začala růst na přelomu let 1970-71 ve Chvalčově na Kroměřížsku. Vlivem utužující se normalizace, která občanským iniciativám nepřála a viděla v nich vliv buržoazního západu, už stavba probíhala stranou zájmu médií i veřejnosti. Devět rodinných domků, administrativní budova i tzv. tetín (ubytovna pro rodinné asistentky) přesto byly postupně dokončeny a koncem roku 1973 se do Chvalčova stěhovaly první maminky a děti.

Při výběru maminek pěstounek už nemělo Sdružení volnou ruku, v té době již bylo jasné, že vesničky přejdou pod státní správu a Sdružení bude muset zaniknout. Průběh náboru i školení podléhal zásahům státních orgánů, maminky nebyly tak důkladně proškoleny jako ty v Doubí, neprošly tak dlouhou praxí ani neměly k dispozici pravidelné návštěvy psychologů v prvních letech sžívání se s dětmi. Není divu, že tak náročné poslání, jako starost o osm svěřených dětí, které si s sebou nesou různá traumata, mají za sebou někdy i roky v dětských domovech a dorůstají postupně do puberty, některé z nich nedokázaly dotáhnout do konce. To, co v Doubí prakticky nenastávalo, se ve Chvalčově bohužel občas stalo – rodina se rozpadla a pro děti se musela hledat nová maminka nebo náhradní řešení. Už to, že vesnička nakonec vznikla a neprestala nikdy fungovat, byl ale v tuhých sedmdesátých letech malý zázrak.

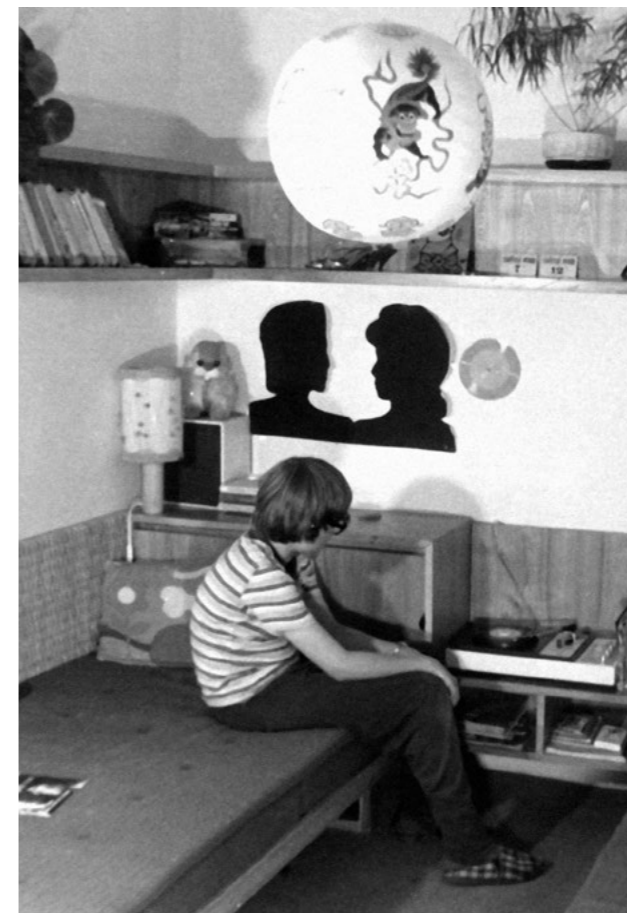
Průvodce po chvalčovské vesničce ze stránek místní kroniky

Naše první cesta povede bezpochyby do kuchyně, rozměry je sice nejmenší místností, ale co do důležitosti se řadí mezi ty „nej“. Zde tráví každá maminka většinu času,

... zatímco děti se nejraději a nejčastěji zdržují tady. Ano, to je náš jídelní kout a v něm nejdůležitější kus nábytku: jídelní stůl pro deset osob. U něho se píší úkoly, snídá, obědvá i večeří, lepí modely, kreslí a řeší rodinné problémy.

Obývací je místnost, která s námi žije naším každodenním životem. Nejmladší děti si hrají se stavebnicí, kluci s autíčky na setrvačník, děvčata s panenkami, někdo si čte, někdo poslouchá desky a další se dožaduje televize...

Soukromí a klid se dá najít v ložnicích. Tady má každá dvojice, která tu bydlí, své knížky, své oblečení, předměty svých sběratelských vášní a vůbec prostředí, jaké si sama vytvoří a které jí vyhovuje.

VESNIČKY PŘEŽÍVAJÍ NORMALIZACI

Sdružení přátel SOS dětské vesničky bylo jako poslední výdobytek Pražského jara trnem v oku státních orgánů, hrozil úplný zánik vesniček. Muselo vyklidit své dvě místnosti v domečku vedle Jízdárny na Hradě a odstěhovat se do sklepa v Nuslích. Odtud Sdružení řídilo stavbu chvalčovské vesničky, investovalo ještě do pozemků na výstavbu třetí vesničky v Brně – Medlánkách, stihlo tu však jen vybudovat inženýrské sítě, ke stavbě domků už nedošlo. SOS dětské vesničky přišly nejprve o SOS ze svého názvu (příliš prý připomínalo západní vzory), potom o kancelář a pokud nechtěly přijít i o celou svou existenci, muselo Sdružení „dobrovolně“ ukončit svou činnost. K 1. lednu 1975 tak organizace přestala formálně existovat. Kromě obou vesniček odevzdala státu i zasíťované pozemky v Brně, 11 milionů na kontě 777, určených pro výstavbu třetí vesničky, kancelářské vybavení, automobil, vše.

Vesničky v Brně a ve Chvalčově se přejmenovaly na Zvláštní zařízení pro výkon pěstounské péče a po krátkém období pod správou okresních národních výborů přešly pod Okresní ústav sociálních služeb. Děti naštěstí byly svěřeny do péče přímo matkám, nikoliv Sdružení, proto jim i pod tlakem veřejnosti bylo umožněno pokračovat ve výchově svých dětí. Přišly ale o veškerou podporu, pedagogickou i psychologickou. Horší situace byla v Doubí, kde se od roku 1978 vystřídal několik vedoucích, které více než výchova dětí zajímalo, jestli nevisí na stěně v některé domácnosti kříž, jestli matky nechodí do kostela a proč koupily dítěti boty na zimu, když už mu kupovaly jedny v létě. Dřívější přednášky o výchově dětí vystřídaly schůze informující o vývoji situace v Kambodži. V moravském Chvalčově byla situace přeci jen o něco volnější. Děti ale ani v jedné z vesniček změny tolik nepocítily: dál žily s maminkami, soutěžily při dětských dnech pořádaných vojáky, pálily čarodějnice, bály se čertů doprovázejících Mikuláše a jezdily na letní tábory.

NOVÝ ZAČÁTEK

Sdružení SOS dětských vesniček obnovilo svou činnost hned v počátcích Sametové revoluce, konkrétně 1. prosince 1989. Vzápětí požádalo stát o navrácení všech majetků včetně obou vesniček. Díky přízni prezidentského páru Havlových, kteří podobně jako kdysi první dáma Irena Svobodová podporovali SOS dětské vesničky, získalo Sdružení možnost zřídit si kancelář opět přímo na Pražském hradě. Navázalo také úzkou spoluprací s mezinárodní federací SOS Kinderdorf International a krátce po návštěvě jejího prezidenta Helmuta Kutina v českých SOS vesničkách se stalo jejím řádným členem. V srpnu téhož roku převzalo Sdružení od Okresního úřadu v Karlových Varech zpět do své správy vesničku v Doubí, o rok později došlo k předání chvalčovské vesničky. Obě byly ve značně zchátralém stavu, protože domy nikdo neudržíval, ale to nejdůležitější – péče o děti – tu zůstala zachována. Důkladnou rekonstrukci domků ve Varech, stejně jako vybudování kanalizace a zavedení plynu ve Chvalčově se podařilo uskutečnit díky masivní finanční podpoře ze strany mezinárodní federace.

Rekonstrukcí prošly nejen stavby, ale také celkové uspořádání vesniček. Na pozicích vedoucích vesniček i jejich zástupců se opět objevili pedagogové, kteří byli oporou maminkám i dětem, pravidelně sem opět dojížděl psycholog a sociální pracovníce, pomáhaly tety. V osmdesátých letech byly do vesniček přijímány namísto samotných maminek pěstounek spíše pěstounské páry, rodiny s vlastními i přijatými dětmi. Začátkem 90. let ale tento model nebyl pro mezinárodní federaci SOS dětských vesniček přijatelný – pěstounské páry byly podle ní samostatnými jednotkami, nepotřebovaly oporu komunity vesničky, naopak její soudržnost narušovaly. Sdružení proto pěstounským párům zajistilo náhradní ubytování mimo vesničku, ale v jejím dosahu, tak aby děti mohly dále využívat některých služeb vesničky. Do uvolněných domků se nastěhovala nová generace maminek, vyškolených už opět přímo sdružením.

Hledáme maminky pro vesničky

Je to už spousta let, celá jedna generace za ně vyrostla a dospěla, co do Dětské vesničky v Doubi u Karlových Varů přišly první maminky. Ženy, které ač samy bezdětné, dokázaly dát mateřskou lásku opuštěným dětem z dětských domovů. Vytvořit pro ně domov, rodinu, bezpečné zázemí. Dnes už jsou většinou babičkami, a kolem sukni se jim točí jen rodinní benjamínci. Je čas, aby do vesničky přišly nové matky i děti.

Máte-li pocit, že dokážete přijmout a vychovat děti, o něž se vlastní rodiče postarat nemohou či nechtějí, máte-li pro to dost sil, zdraví a moudrosti – přihlaste se nám. Na svůj mateřský úkol nebudete sama. Dětské vesničky přecházejí zpět pod ochranná křídla Sdružení přátel dětských vesniček, které se snažilo a i nadále bude snažit maminkám maximálně pomoci radou i skutkem. Ještě před nástupem do vesničky zajistí matkám odborné školení ve všech potřebných oborech. Ve vesničce samé pak bude vytvářet optimální podmínky pro skutečně klidný, rodinný život, organicky vrostlý do okolí.

Na vaše přihlášky budeme čekat nejen my v časopisu a Sdružení, ale i malí človíčkové, kteří ještě nevědí komu říkat to sladké – mámo.

Pod úpatím italských Alp na břehu jezera Caldonazzo zřídil v roce 1953 Hermann Gmeiner prázdninovou osadu, kam jezdí od té doby děti z SOS dětských vesniček z mnoha zemí na letní tábory. České děti se tam poprvé podívaly hned po otevření hranic, tedy v roce 1990. Od té doby tam jezdí každoročně a bývá to pro ně vrcholem prázdnin. Takové byly dojmy z úplně prvních prázdnin v Caldonazzu: „Pozvání jsme s radostí přijali a dvanáct dětí zde strávilo tři nezapomenutelné týdny. K jejich nejhlubším zážitkům patřil objev, že je tolik jiných dětí vyrůstajících také v SOS vesničkách, že přijely z mnoha koutů Evropy, Asie i Afriky. Že libanonské děti, bydlící v sousedním stanu, se tam doma denně probouzejí do třeskotu dělostřelby, která trvá až do setmění. Že sice v táboře nikdo nemluví česky, ale že je možno se výborně dorozumět při hře a sportu. A že je tolik různých odstínů barvy pleti – a nikdo se nad nimi nepozastavuje.“

V květnu 1991 navštívila Prahu princezna Diana. Spolu s Olgou Havlovou se setkaly na Pražském hradě s 24 dětmi z SOS dětských vesniček a přihlížely jejich improvizovanému vystoupení, složenému z básniček, písniček a tanečků. „Když malá pianistka Betyňka překvapila Její královskou výsost prosbou, aby teď zahrála ona dětem, přemohlo laskavé srdce rozpaky nad porušením protokolu a děti uslyšely jednu z nejstarších anglických písní ‚Greensleeves‘. Později nám jeden anglický účastník prozradil, že to, co se 10 let nepodařilo nikomu v Anglii, dokázaly děti u nás – princezna zahrála na veřejnosti! Na otázku ‚A kde máte korunu?‘ a ‚Vy ji nosíte jenom doma, že?‘ odpovídala mateřským úsměvem...“ (zápis z Bulletinu SOS dětských vesniček)

V roce 1992 se díky přízni Olgy Havlové konala ve spolupráci s Hradní stráží poprvé sbírka pro SOS dětské vesničky u vánočního stromu na Pražském hradě. Vybralo se tehdy přes milion korun. Od té doby pokračuje tradice (s krátkou pauzou v době prezidentování Václava Klause) pod záštitami prvních dam dodnes. Největší zážitky měly ale děti z SOS dětských vesniček za éry Václava Havla, kdy se každoročně účastnily mikulášské besídky na Hradě, dokonce se ve Španělském sále setkaly s prezidentským párem.

„Setkání s prezidentem byl určitě pro děti zážitek,“ vzpomíná Jaroslava Procházková z chvalčovské vesničky. „Ale nejvíc nadšené byly z ohňostroje, to jim úplně svítily oči. Tehdy to nebylo tak běžně k vidění, zvlášť u nás na vsi. Dostaly na té besídce od Mikuláše balíček, docela veliký, plný dobrot. Vraceli jsme se pak ještě ten večer mikrobusem do Chvalčova, je to kus cesty. Když jsme konečně dorazili a děti vystupovaly, říkám jim, nezapomeňte si tu ty balíčky, ať ukážete mamince, co jste dostali. A děti povídají udiveně – jaké balíčky, teto? Ty jsme přeci už dávno snědli!“

TŘETÍ VESNIČKA

V 70. letech Sdružení zakoupilo pozemky v Brně-Medlánkách, nechalo vybudovat inženýrské sítě, ale k výstavbě vesničky už nedošlo. Pozemky stát po Sametové revoluci vrátil v okleštěné podobě, část už byla zastavěná. Bohužel ale nedošlo k navrácení 11 milionů korun, které byly na výstavbu domků pro maminky s dětmi určeny. Zatímco na konci 60. let byl projekt SOS dětských vesniček něčím naprosto ojedinělým a peníze na jejich výstavbu se sbíraly téměř samy, v 90. letech vzniklo mnoho dobročinných organizací a získat peníze od dárců bylo mnohem náročnější. Sdružení navíc muselo financovat rekonstrukce a provoz stávajících dvou vesniček. Podobně jako před dvaceti lety, i nyní se vybralo hodně peněz pod vánočními stromy na Pražském hradě, v Brně i dalších městech. Pomohli také umělci: v říjnu 1993 vystoupili v Lucerně ve prospěch SOS dětských vesniček Karel Gott, Helena Vondráčková, Jiří Korn, Karel Černoš a další, koncert vysílala Česká televize.

V první etapě v polovině 90. let se postavily pouze dva větší domy, jež sloužily v následujících letech jako školicí středisko pro budoucí i stávající pěstounky. O prázdninách sem jezdily pěstounské rodiny z Chvalčova i Karlových Varů. Jak vypadaly takové pobyty napovídá zápis jedné z maminek v návštěvní knize: „Děti měly týden program v galerii a týden v ZOO. Stihli jsme ještě zajít na koupaliště, do kina, dvakrát na hvězdárnu, na dětskou chirurgii, oslavit dvojnásobné narozeniny, svést se historickou tramvají, podívat se na pavouky a do technického muzea, rozhlédnout se z věže staré radnice, posedět u ohně, vyzkoušet bazén, kuželky, uspořádat rodinnou soutěž a projet si dráhu pro kolečkové brusle. Celé dva týdny nás hrálo sluníčko a přívětivost paní Pelánkové.“

Ke zvýšení povědomí o SOS dětských vesničkách a přílivu nových dárců přispěla medaile za zásluhy o Českou republiku, kterou převzala 28. října 1999 z rukou prezidenta Václava Havla maminka – pěstounka Eva Borková. Ta prožila v karlovarské SOS vesničce 28 let života, postupně tu vychovala několik generací dětí, maminko jí říkalo sedmnáct dívek a chlapců. Ocenění udělil paní Borkové Václav Havel na návrh profesora Zdeňka Matějčka, který v odůvodnění mimo jiné napsal: „*Hrdinstvím je zajisté něco mimořádného vykonat. Ale hrdinstvím je také něco mimořádného vydržet! Vzít na sebe mimořádný úkol a odpovědně jej plnit. Vzít břemeno a táhnout jej obětavě a bez nároku na slávu a odměnu.*“ Paní Borková má dnes nepočítaně vnoučat i několik pravnoučat, na roky v Doubí vzpomíná ráda. „*Kdybyste mi uměli smazat těch padesát let, šla bych znovu dělat maminku do vesničky, bez váhání! Já jsem to nepovažovala za práci, pomohla jsem dětem, které přišly o rodiče, prožít hodnotné dětství. Co může být hezčího?*“

V roce 2002 se děti z SOS dětských vesniček zúčastnily série akcí konaných pod souhrnným názvem Český fotbal pro SOS vesničky, organizovaných ve spolupráci s Českomoravským fotbalovým svazem, během nichž se vybralo přes milion korun na stavbu brněnské vesničky. Po celé republice se konala v průběhu sezóny přátelská utkání týmu „Legend českého fotbalu“ s místními fotbalisty, v přestávkách pak dětské hráči stříleli pokutové kopy na brankáře, přičemž za každý vstřelený gól získaly SOS dětské vesničky tisíc korun. Největším zážitkem ale byla pro děti z vesniček účast na dvou přátelských utkáních českého reprezentačního týmu s Itálií a s Belgií: nejprve si zatrénovaly pod vedením Karla Brücknera s hráči jako Koller, Rosický, Šmicer či Poborský, před samotným zápasem pak dovedly děti hráče na stadion a vyslechly s nimi státní hymnu.

Říjen roku 2001 byl pro brněnskou SOS dětskou vesničku důležitým přelomem. Za účasti prezidenta mezinárodní zastřešující organizace SOS Kinderdorf International (KDI) Helmuta Kutina došlo k položení základního kamene pro výstavbu deseti rodinných domků v Brně-Medlánkách. Helmut Kutin nejenže poklepal na základní kámen, ale hlavně přislíbil pokrýt dvě třetiny z šedesátimilionového rozpočtu na výstavbu vesničky z peněz KDI. Po třiceti letech od původního záměru vystavit v Brně třetí vesničku se tedy konečně podařilo začít s realizací.

Z Brna odjel Helmut Kutin na návštěvu do chvalčovské vesničky, kde předal dlouholetým pěstounským maminkám prsten SOS dětských vesniček. Slovy Helmuta Kutina: „Tento prsten je symbolem, že každá z vás je součástí celosvětového společenství. SOS maminky na celém světě prožívají stejné radosti a stejná zklamání jako vy. Tato myšlenka vám může být oporou, když přijdou těžké dny plné starostí; když přijdou dny radostné, vaše radost pak může být o to větší.“

Po dvou letech od položení základního kamene, v říjnu 2003, byla slavnostně otevřena třetí SOS dětská vesnička v Brně-Medlankách. Deset nových a vybavených rodinných domků, administrativní budova, tetín (ubytovna pro rodinné asistentky neboli tety), dětské hřiště, to vše bylo připravené k nastěhování nových pěstounských maminek a jejich dětí. Pěstounské maminky prošly podobně jako při vzniku první vesničky v Karlových Varech důkladnou přípravou – absolvovaly nejprve tříměsíční vzdělávací kurz, na který navázala praxe na pozici tet pomáhajících v SOS rodinách v Doubí a ve Chvalčově. Brněnská vesnička proto ihned po dokončení mohla ožít smíchem desítek nových dětí. Svou činnost v Brně zahájila také Komunita mládeže pro dospívající děti z chvalčovské vesničky, které odešly do moravské metropole za studiem střední školy a domů se vracely jen na víkendy. Oproti běžnému internátu pracovali v Komunitě mládeže sociální pracovníci s mladými lidmi zejména na posílení jejich samostatnosti a přípravě na dospělý život mimo zdi vesničky.

MODERNIZACE A NOVÉ SLUŽBY

Podpora pěstounských rodin

Velkou změnu v historii SOS dětských vesniček znamenala novela zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí, která vstoupila v platnost 1. ledna 2013. Ta umožnila značné rozšíření nabídky služeb a zároveň vedla k modernizaci služeb stávajících, tedy samotných vesniček. Jako přežitý se jevil model uzavřené komunity, ve které svobodné maminky pečují o větší množství dětí s podporou vedení vesničky, tet a sociálních pracovníků. Větší otevřenost vůči svému okolí začaly vesničky budovat už od devadesátých let, nyní díky pověření k uzavírání dohod o výkonu pěstounské péči mohly začít nabízet

své služby i pěstounským rodinám žijícím mimo vesničku. Zázemí vesničky a ubytování v domcích mohou využívat nadále samotné pěstounské maminky, ale také kompletní pěstounské rodiny i s tatínky. Bydliště ve vesničce ale není podmínkou pro využívání služeb, mezi které patří psychologická a další odborná podpora, pomoc s hlídáním dětí nebo jejich vzývedáváním ve škole či na kroužcích, zájmové a volnočasové aktivity pod vedením sociálních pedagogů, poradenství, odborné vzdělávání pěstounů, asistence při komunikaci s biologickou rodinou dětí a další.

SOS dětské vesničky dál plní roli podpůrné komunity pro ty rodiny a děti, které o to mají zájem. Kromě zájmových kroužků pořádají pro děti také víkendové akce, lyžařské výcviky na horách, letní tábory, stále oblíbený je i prázdninový pobyt v letním mezinárodním středisku SOS dětských vesniček v italském Caldonazzu. Čas od času umožní vesničky díky podpoře dárců dětem i nějaký mimořádný zážitek: v roce 2012 například dva chlapci a jedna dívka reprezentující každou ze tří českých vesniček nesli pochoděň, která vzplála na olympijském stadionu v Londýně při letních olympijských hrách. Každý z nich uběhl třísetmetrový úsek a zařadil se tak do štafety několika tisíců lidí, kteří olympijský oheň přibližovali na stadion sedmdesát dní.

Miša žije v SOS dětské vesničce od svých šesti let, vyrůstala tu spolu s pěti vlastními sourozenci. Pěstounská maminka si je tehdy posbírala v několika různých dětských domovech a kojeneckém ústavu, Mišu si dovezla z nemocnice. Jejich vlastní maminka totiž nechala děti doma samotné, hrály si se sirkami a vzniklý požár ublížil Miše nejvíce ze všech. Musela podstoupit řadu operací, po nemocnicích strávila rok života. Vlastní máma za ní nechodila, ta nová mamka ale naštěstí přijížděla tak často, jak jen jí to péče o její sourozence dovolila. Dnes je z Miši dvacetiletá slečna, která má maturitu, ráda fotí a závodně hraje softball. A je v něm tak dobrá, že je členkou národního reprezentačního týmu a doufá, že se s ním příští rok podívá na olympiádu do Tokia.

Preventivní pomoc pro rodiny

V roce 2013 spustily SOS dětské vesničky novou službu pro rodiny ohrožené odebráním dětí, středisko sociálně aktivizačních služeb SOS Kompas. První kancelář byla otevřena v Přerově, v dalších letech následovala další střediska v Prostějově, Zábřehu, Brně, Karlových Varech, Žluticích a Praze. SOS Kompas pomáhá rodinám, které se chtějí postarat o své děti, ale z nějakého důvodu se jim to nedaří úplně tak, jak by mělo: ať už proto, že rodiče se neměli kde naučit rodičovským kompetencím, nebo proto, že se rodina dostala do svízelné sociální situace, nemá kde bydlet, spadla do dluhové pasti, některý z rodičů se potýká se závislostí apod. Sociální pracovníce navštěvují rodinu u nich doma, řeší s nimi velké i malé každodenní problémy, pomáhají rodičům vyřešit rodinnou situaci, dětem zvládnout školní docházku.

Paní Lenka žila donedávna se svým partnerem a otcem svých čtyř dětí v rodinném domku, soužití ale bylo velmi problematické. Partner jí často před dětmi ponižoval a urážel ji. O děti nejevila zájem a ani finančně se na chodu domácnosti nijak nepodílel. Často býval opilý a v opilosti Lenku tloukl tak, že ohluchla na jedno ucho. Lenka si ale netroufala s dětmi odejít, protože neměla kam. V největší nouzi se obrátila na SOS Kompas, kde se jí ujaly sociální pracovníce a poskytly jí materiální i psychickou podporu, kterou tak nutně potřebovala. Protože v té době trpěla akutním nedostatkem peněz, uvítala s nadšením sunar, dětskou výživu a další potraviny od sponzorů a dárců. Dalším krokem bylo nahlášení násilí na policii a hlavně vypořádání se s insolvencí, která byla hlavní překážkou ke získání jiného bydlení. S pomocí sociálních pracovníků se to ale nakonec podařilo a Lenka s dětmi se odstěhovala do malého bytu, daleko z dosahu násilného partnera.

Osmnáctiměsíční Lukášek se do SOS Sluníčka dostal poté, co jeho maminka musela nastoupit výkon trestu odnětí svobody. Tatínek pění o chlapečka nezvládal, přivedl jej nemocného, hladového a s vyrážkou po celém tělíčku. Sice se dušoval, že pro Lukáška do dvou týdnů zase přijde, že se o syna chce starat a nedopustí, aby mu byl odebrán jako jeho dva starší sourozenci, kteří jsou v pěstounské péči, ale za půl roku Lukáškovu pobytu ve Sluníčku se za ním přišel podívat jen dvakrát. Chlapeček udělal v SOS Sluníčku velké pokroky, naučil se chodit, vyrážka mu téměř zmizela a je z něj veselý a zdravý kluk. Další dobrou zprávou je, že se o Lukáškovu dověděl pěstouni, kteří mají v péči jeho dva sourozence, a okamžitě zažádali o jeho svěření do péče. Už proběhly první kontakty a chlapeček si s pěstouny hned padl do oka. Pokud vše půjde hladce, brzy se Lukášek dostane do nové rodiny ke svým bratrům.

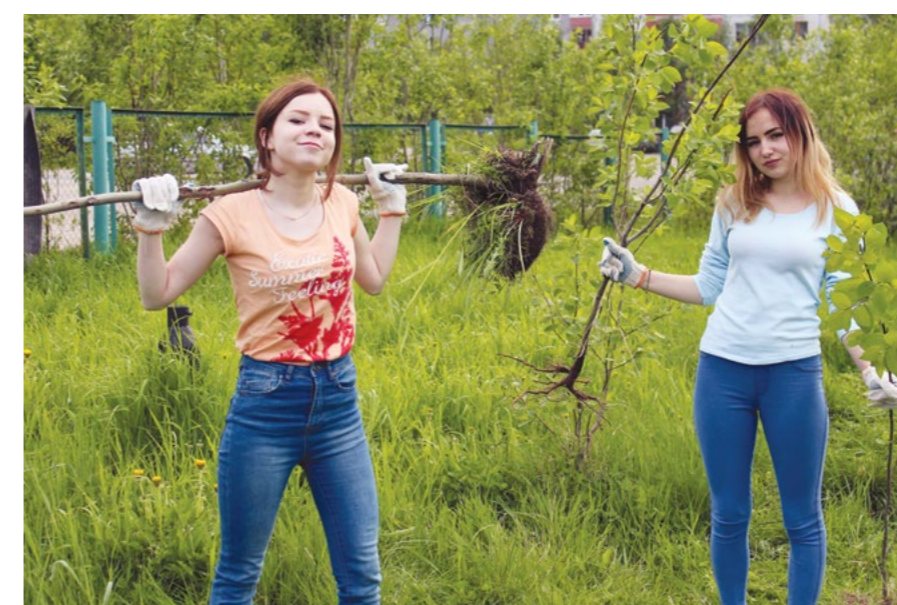

Krizové centrum

V životě některých rodin nastane občas situace, kdy se z nejrůznějších důvodů nemá o děti kdo postarat. Může to být proto, že maminka samoživitelka musí být hospitalizována a není nikdo ze širší rodiny, kdo by si děti k sobě dočasně vzal, nebo proto, že se rodina ocitne doslova bez střechy nad hlavou. Stávají se bohužel i takové případy, kdy se přijde na týrání nebo zneužívání dítěte v rodině a pobyt doma pro něj není bezpečný. Pro takové i mnohé jiné případy provozují SOS dětské vesničky krizové centrum SOS Sluníčko. Formálně se jedná o zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, děti sem tedy mohou přijít ve dne i v noci, kdykoliv nastane potřeba. V malých skupinkách se tu o děti starají nepřetržitě tety pečovatelky. Děti zůstávají ve Sluníčku pouze nezbytně dlouhou dobu, maximálně několik měsíců, než se orgánům sociálně-právní ochrany dítěte podaří jejich situaci dlouhodobě vyřešit.

Další služby

Mezi další služby, nabízené SOS dětskými vesničkami, patří volnočasové centrum pro děti z rizikového prostředí v Bystřici pod Hostýnem, nazvané SOS Kajuta. Cílem služby je nabídnout dětem smysluplné využití volného času, motivovat je k dosahování lepších školních výsledků a tím předcházet jejich sociálnímu vyloučení.

Pro mladé lidi nad 18 let, kteří vyrostli v pěstounské péči nebo dětských domovech, provozují SOS dětské vesničky v Brně Dům na půl cesty. Mladí lidé se tu připravují na úplné osamostatnění, učí se hospodařit s penězi, jednat s úřady, být odpovědní sami za sebe. Dalším stupněm vykročení do dospělosti je cvičný byt, kde mohou klienti po omezenou dobu vyzkoušet samostatný život „nanečisto“.

PODĚKOVÁNÍ

Děkujeme všem, kteří se v průběhu uplynulých padesáti let jakýmkoli způsobem podíleli na vzniku a fungování SOS dětských vesniček: zakladatelům, pěstounkám a pěstounům, sociálním pracovnícím i mnoha dalším zaměstnancům, vedoucím pracovníkům, dobrovolníkům, členům všech dozorčích orgánů a valných hromad, dárcům z řad jednotlivců i firem, bez jejichž podpory by naše činnost nebyla možná. Děkujeme, že s námi pomáháte dětem prožít šťastné dětství!

Pomoc dětem nás spojuje už 50 let